

Tre stærke forbund bag ny velfærdsfront

Tre centrale fagforbund med over 300.000 medlemmer stifter helt ny velfærdsalliance – De anviser otte veje til at skaffe flere hænder til det offentlige i et nyt velfærdsudspil – De ruster sig også til et nyt slag om de kommunale budgetter – Forbundene vil sætte maksimalt pres på regeringen og kommunalpolitikere – FOAs formand foreslår regeringen en “kontrakt” med de offentligt ansatte

En magtfuld spiller

Ny alliance repræsenterer 300.000 offentligt ansatte. Flere forbund ventes at slutte op.

DE OFFENTLIGT ANSATTE ruster sig nu til et nyt velfærdsopgør. Tre af landets centrale fagforbund har på tværs af hovedorganisationer taget initiativ til en helt ny velfærdsfront på det kommunale område. Den nye alliance skal lægge maksimalt pres på regeringen og de lokale politikere.

BUPL, Danmarks Lærerforening og FOA repræsenterer tilsammen over 300.000 medarbejdere på klassiske velfærdsområder som børnepassning, folkeskole og ældrepleje. Dermed udgør alliancen allerede en stærk og magtfuld aktør. Men når de tre forbund officielt søsætter deres nye velfærdsinitiativ i dag på en konference på Scandic Copenhagen, vil de også opfordre fagbevægelsens hovedorganisationer – LO og FTF – til at engagere sig langt stærkere i velfærdsdebatten. Samtidig forventes flere fagforbund på tværs af hovedorganisationerne at tilslutte sig den nye velfærdsalliance.

I et fælles velfærdspolitisk udspil, “Vilje til velfærd”, udpeger de tre forbund én altoverskygende hovedudfordring for fremtidens offentlige sektor: Den arbejdskraftmangel, der vil slå igennem med stor styrke i de kommende år. En stor del af de offentligt ansatte er over 50 år og vil gå på pension i løbet af de næste 10-15 år. Se figur 1. Samtidig vokser andelen af ældre borgere med stort plejebæhov, mens færre unge kommer ind på arbejdsmarkedet.

Udspillet kommer få dage inden det tredje møde om kvalitetsreformen, som Anders Fogh Rasmussen er vært for på torsdag. Og det skal bl.a. ses som et modsvar til politikernes tanker om kontrolmekanismer, dokumentationskrav og tidstyranni. I stedet bør de offentligt ansatte gives mere ansvar og tid til at passe børnene, un-

dervise eleverne og pleje de ældre, mener de tre forbund.

Formanden for FOA, Dennis Kristensen, foreslår ligefrem en form for “kontraktpolitik” for de offentligt ansatte.

“Regeringen tænker så meget i kontraktpolitik. Den kunne i virkeligheden også tænke i en kontrakt med de offentligt ansatte. Hvis vi får mere frie rammer og større muligheder for at levere ydelserne, så er vi også parate til at tage et større ansvar. Vi kan tilbyde, at hver enkelt offentligt ansat tager et større ansvar for kvaliteten af de ydelser, vi leverer,” siger Dennis Kristensen, der også er formand for forhandlingsfællesskabet Kommunale Tjenestemænd og Overenskomstansatte (KTO), der tæller godt en halv million ansatte i kommuner og regioner.

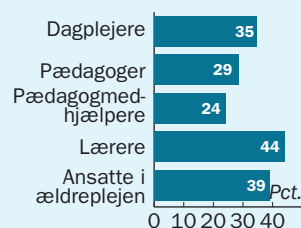
Dagens velfærdskonference bliver samtidig startskuddet til en større faglig oprustning – både lokalt og centralt. Forbundene planlægger en række lokale aktiviteter i forbindelse med forhandlingerne om næste års kommunale budgetter. Dermed kan sidste års mange forældreblokader af børnehaver og vuggestuer, pædagogstrejker mv. måske blot være en forsmag på, hvad der venter senere på året.

Otte veje til flere hænder

Manglen på hænder er en af de væsentligste begrundelser for regeringens stort anlagte kvalitetsreform. Men hvis der også i fremtiden skal være tilstrækkelig mange ansatte til at sikre den offentlige velfærd, er det ikke nok at fokusere på kvalitetskontrol og smiley-ordninger, mener de tre “velfærdsforbund”. De udpeger otte konkrete områder som afgørende, hvis regeringens stort anlagte kvalitetsreform skal blive en suc-

MM | Pensionsboom

Andel af medarbejdere, der er over 50 år

Figur 1: Mange offentligt ansatte går snart på pension.

Kilde: BUPL, DLF og FOA.

ces. Nogle af forslagene kræver lovændring. Andre kan blive taget op under de offentlige overenskomstforhandlinger, som begynder så småt allerede til september.

- Attraktive løn- og arbejdsvilkår
- Et bedre arbejdsmiljø
- En særlig indsats mod stress
- Gode og attraktive uddannelser
- Kompetenceudvikling
- Fra deltid til fuldtid
- Seniorordninger
- Bedre integration

Formanden for BUPL, Henning Pedersen, mener, at disse områder hver især forbedrer mulighederne for at skaffe flere hænder til den offentlige sektor.

“Statsministeren har sagt, at det største problem i forhold til at udvikle den offentlige sektor, er manglen på arbejdskraft. Men det er i sig selv ikke et holdbart argument. For det kan der arbejdes med på alle disse områder,” siger Henning Pedersen.

En stor del af forbundenes forslag handler om at skabe bedre arbejdsvilkår for de ansatte, så den offentlige sektor kan holde på de nuværende medarbejdere og samtidig få bedre rekrutteringsmuligheder i den skærpede konkurrence med det private arbejdsmarked. Se figur 2.

En af metoderne er at bringe det store sygefravær ned ved at skabe et bedre arbejdsmiljø. I snit har de offentligt ansatte et sygefravær på omkring 16 dage om året. Det dækker over store forskelle fra faggruppe til faggruppe. Se figur 3. Hvis sygefraværet blev skåret ned med blot to dage i snit, ville det svare til op mod 3.000 helårsstillinger.

Kampen mod stress er en anden væsentlig nøgle til at sikre flere hænder. Hver femte medarbejder inden for de tre forbunds område har inden for et år været sygemeldt på grund af stress eller stressrelaterede sygdomme. For knap to år siden blev der indgået en såkaldt stressaftale på det offentlige arbejdsmarked. Den har ikke fået meget opmærksomhed i forbindelse med strukturreformen. Men senest 1. oktober i år skal parterne forhandle sig frem til, hvilke konkrete tiltag de enkelte arbejdspladser skal tage for at forebygge og håndtere stress.

Som Dennis Kristensen formulerer det: “Stress bliver et flagskib i overenskomstforhandlingerne. Jeg forestiller mig i det hele taget, at vi vil se en række forskellige typer overenskomstkrav,

som kan tænkes ind under en paraply, der hedder trivsel: Hvordan de ansatte får tid til at leve mere arbejdet. Hvordan man får håndteret – og forebygget – stress. Hvordan man bevarer sit helbred og får gjort noget ved sygefravær. Jeg tror, at to krav vil være højt prioriteret hos rigtig mange faggrupper: løn og trivsel,” siger KTO-formanden.

Samler på guldmønter

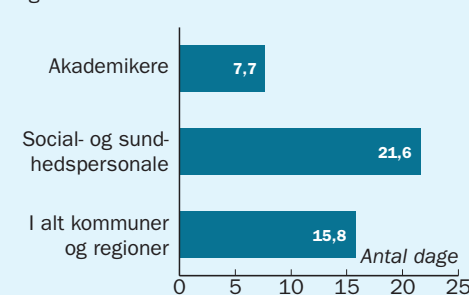
En anden af de metoder til at skaffe flere hænder, som de tre forbund foreslår, er at give deltidsansatte bedre mulighed for at arbejde på fuld tid, hvis de ønsker det. Det offentlige arbejdsmarked vrirler med deltidsordninger, og mange er tilfredse med at arbejde på nedsat tid. Men der er også mange, der gerne vil arbejde på fuld tid. En FOA-undersøgelse har tidligere vist, at omkring hver fjerde af forbundets deltidsansatte medlemmer, der arbejder på deltid, gør det mod deres vilje og ønsker at komme på fuld tid. Andre undersøgelser har vist samme mønster. Hvis disse mennesker fik lov til at arbejde på fuld tid, ville det svare til hele 8.000 fuldtidsstillinger, påpeger de tre forbund bag velfærdsudspillet.

“Det er besynderligt, at vi brugte så meget energi på at lave en deltidslovgivning, som skulle sikre, at folk havde ret til at aftale deltid uden samtidig at gøre det modsatte, så folk også har ret til at aftale fuldtid. Vi har både brug for at lave en aftale med arbejdsgiverne og kigge på lovgivningen,” siger Dennis Kristensen.

En omfattende undersøgelse blandt knap 3.000 ansatte i kommuner og amter viste sidste år, at der ofte er stor forskel på de arbejdsforhold, som de ansatte vurderer som vigtigst, og de faktiske forhold på den enkelte arbejdsplads.

MM | Højt sygefravær i det offentlige

Sygefravær (kalenderdage) i kommuner og regioner 2005

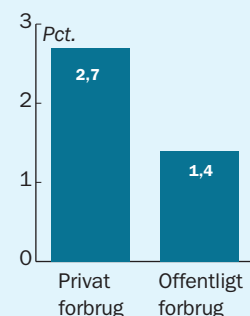

Figur 3: Der er store forskelle på sygefravær fra faggruppe til faggruppe.

Kilde: Det Fælleskommunale Løndatakontor.

MM | Høj privat vækst

Gennemsnitlig udvikling i det offentlige og private forbrug (realvækst i pct.), 2002-2005

Figur 2: Væksten i det private forbrug har ligget højere end væksten i det offentlige de sidste år.

Kilde: AErådet.

Flere hænder

Mangel på arbejdskraft er den offentlige sektors hovedudfordring de kommende år.

MM | Stort potentiale

Vigtighed og tilfredshed med en række forhold på arbejdspladsen, pct.¹

	Vigtig- hed	Vurdering af faktiske forhold
Muligheder for at levere en god service/kvalitet	94	57
Indflydelse på eget arbejde	94	73
Samarbejdet med kollegaer	93	82
Psykisk arbejdsmiljø, f.eks. omgangstone og stressniveau	91	46
Muligheder for at træffe selvstændige beslutninger	88	66
Det sociale miljø	84	62
Afvekslingen i arbejdet	83	69
Forholdet til den nærmeste leder	81	62
Muligheden for tilrettelæggelse af egen arbejdstid	75	52
Fysisk arbejdsmiljø, f.eks. lys, støj, arbejdsstilling og løft mv.	72	40
Mængden af ansvar	71	61
Tryghed i ansættelsen	70	69
Muligheden for at nå dine arbejdsopgaver inden for den afsatte tid	69	34
Den samlede løn inkl. pension	64	23
Samarbejdet mellem afdelingerne	59	38

Figur 4: Der er stor forskel på, hvad de ansatte opfatter som vigtige arbejdsforhold og så de faktiske forhold på egen arbejdsplads.

Note¹: N=2.856 respondenter, som har svaret "særdeles/meget vigtig" og "vurderet de faktiske forhold særdeles/meget godt"

Kilde: TNS Gallup for Det Personalepolitiske Forum.

Udsigt til ny velfærdsballade

Forbundene planlægger en stribe lokale aktiviteter i forbindelse med de kommunale budgetforhandlinger til efteråret.

Undersøgelsen, der er foretaget af TNS Gallup for Det Personalepolitiske Forum, som bl.a. omfatter KL, Danske Regioner og KTO, viser, at 94 pct. af de ansatte betragter mulighederne for at levere god service og kvalitet som "meget vigtig". Men kun 57 pct. mener, at disse muligheder rent faktisk er optimale på deres egen arbejdsplads. Se figur 4.

Formanden for Danmarks Lærerforening, Anders Bondo Christensen, mener, at det er et potentiale, der skal udnyttes i langt højere grad.

"Når man finder fire ældre med våd ble på et plejehjem, råber man straks på mere kontrol. I stedet burde man sikre, at personalet får muligheder for at undgå, at den situation overhovedet opstår. Det mest motiverende i dagligdagen er, at medarbejderne kan levere en god service og et godt stykke arbejde. Det potentiale skal vi udnytte. Vi skal give medarbejderne et ansvar. Vi skal sørge for, at ledelsen understøtter, at medarbejderne gerne vil påtage sig det ansvar og løse opgaven. I stedet for den nuværende dagsorden med styring, kontrol og måling," siger Anders Bondo Christensen.

Kvalitetsbonus deler vandene

Både Anders Fogh Rasmussen og Helle Thorning-Schmidt har foreslået en form for resultatbonus til institutioner eller enkeltmedarbej-

dere, som gør en ekstra indsats. Det kan enten være en højere bevilling til institutionen eller højere løn til de enkelte medarbejdere.

Forslaget bliver modtaget positivt af FOAs formand, Dennis Kristensen. "Jeg er typen, der ikke kan gå forbi en guldmønt på gaden uden at samle den op. Hvis et plejehjem for eksempel leverer noget ekstraordinært og skaber bedre resultater, er det kun naturligt, at man også kan se det på lønsedlen. Men det er vigtigt, at der er tale om ekstra penge. Ellers fodrer man bare hunden med sin egen hale. Jeg kan også sagtens forestille mig, at regeringen sætter de offentlige arbejdsgivere pistolen for panden, så nye lønsystemer vil blive en del af overenskomstforhandlingerne for 2008," siger Dennis Kristensen.

Dermed kunne man synes, at banen er kridtet op til en lønreform i det offentlige. Men forslaget deler den offentlige fagbevægelse. Lærernes formand, Anders Bondo Christensen, kalder forslaget "fantastisk farligt." Og Dennis Kristensen understreger selv, at selvom regeringen ikke vil have kvalitetsreformen til at handle om flere penge, så er der brug for at tilføre flere ressourcer til den offentlige sektor: "Vi har en super god økonomi. Og jeg kan da godt forstå, at finansministeren vil holde på pengene og betale gæld tilbage. Men det minder om Joakim von And."

Velfærdsfronten vil vokse

Med udspillet ruster de tre forbund sig også til et nyt velfærdsslag om den kommunale økonomi. Dermed er der lagt op til en reprise på balladen sidste efterår, hvor det kom til massive protester fra borgmestre, ansatte og forældre, da nogle kommuner skar ned på børnepasning og andre velfærdsområder.

Da kommunerne havde gjort deres samlede regnebræt op, viste det sig, at de stort set havde overholdt den økonomiske aftale med regeringen for 2007-budgettet. Men på det tidspunkt var der for længe gået national valgkamp i den kommunale velfærdsøkonomi.

Dagens velfærdskonference på Scandic Copenhagen bliver startskuddet for en større oprustning både lokalt og centralt. De tre forbundsformænd vil opfordre deres lokale tillidsfolk til at tage kontakt til alle de øvrige repræsentanter for de offentligt ansatte og sammen lægge pres på de kommunale politikere for at prioritere velfærden i næste års budgetter.

Også fra centralt hold vil der udgå invitationer til andre forbund på tværs af de to hovedorganisationer, LO og FTF. Sigtet er at udvide den nye velfærdskoalition. Forbund som

Socialpædagogernes Landsforbund, Dansk Socialrådgiverforening og HK skulle ifølge Ugebrevets oplysninger være interesseret i at blive en del af den ny velfærdsfront.

“Der skete meget i efteråret, som opstod spontant. Både blandt de ansatte, forældre i daginstitutionerne og pårørende i ældreplejen. Alle blev overraskede over, at det fik så stort et omfang, da brugerne ikke ville acceptere forholdene som niveauet i et moderne velfærdssamfund. Det vil vi godt være med til at levere en mere fælles retning på,” siger Dennis Kristensen.

Den første lakmusprøve kan komme allerede inden for et par måneder. For meget tyder på, at kommunernes samlede serviceudgifter for 2006 overskrider budgettet markant. Det kan betyde nye nedskæringer på børne- og ældreområdet. For regeringen og Dansk Folkeparti fik sidste år vedtaget en lov, der betyder, at en overskridelse skal betales tilbage til staten allerede i år. Se Ugebrevet nr. 44, 2006.

Stor skepsis blandt kvinder

Meget tyder på, at de tre forbund har en god folkelig sag. En ny Vilstrup-undersøgelse viser, at næsten syv ud af ti danskere foretrækker forbedringer af de offentlige velfærdsydelser, hvis den høje vækst fortsætter. Kun 19 pct. vil helst have skattelettelser. Selv blandt folk med høj husstandsindkomst er der klart overvægt af velfærdstilhængere. Se figur 5.

Undersøgelsen viser samtidig, at kun 13 pct. af befolkningen oplever, at kvaliteten af de offentlige velfærdsydelser bliver bedre. Blandt kvinder er det kun hver 10.

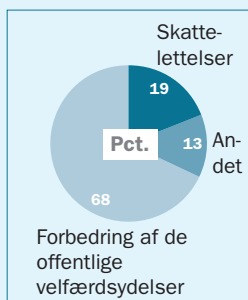
“Det er et alvorligt problem. Det er for nemt at tilbagevise disse tal med nogle økonomiske oversigter, der viser, at der er tilført så mange midler til den offentlige sektor, så man kan udvide servicen. Oplevelsen blandt borgerne er en helt anden. Regeringen bliver nødt til at tage det her problem alvorligt,” siger BUPLs formand, Henning Pedersen.

Lærernes Anders Bondo Christensen peger på folkeskolen som et velfærdsområde, der er kommet i klemme mellem folks forventninger og den økonomiske virkelighed. Klassekvotienten er nu den højeste i 25 år. I fire ud af ti kommuner er det samlede timetal lavere end Undervisningsministeriets anbefaling. Lærerseminarierne oplever faldende ansørgertal og lavere gennemførelseskvotienter.

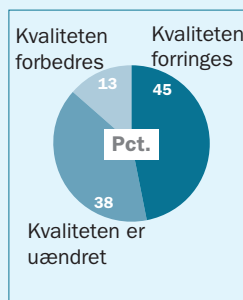
“Når forældre har råd til fladskærm og flere udlandsrejser, stiger forventningerne til, hvad folkeskolen skal levere. Men vi har svært ved at

MM | Danskere foretrækker velfærd

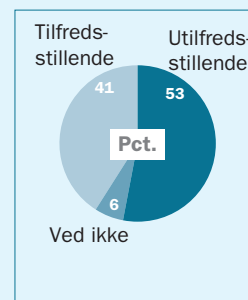
"I tilfælde af fortsat vækst i den danske økonomi, hvad skal pengene da især bruges til?"

"Hvad er din overordnede oplevelse af kvaliteten i de offentlige velfærdsydelser?"

"Er udviklingen i kvaliteten af de offentlige velfærdsydelser tilfredsstillende?"

Figur 5: Kun 13 pct. mener, at kvaliteten af de offentlige velfærdsydelser forbedres.

Note¹: N=1.017.
Kilde: Vilstrup og "Vilje til velfærd".

leve op til forventningerne med kommunernes meget lave – eller endog negative – økonomiske vækst. Derfor begynder forældrene at bruge den stigende velstand til at købe et alternativ tilbud til deres børn. Derved risikerer vi, at folkeskolen bliver for dem, som ikke rigtig har råd til at købe noget andet. Det tror jeg ikke, at den brede del af den danske befolkning ønsker. Derfor bliver vi nødt til at tage en meget bredere debat i fællesskab om, hvad vi vil med velfærdssamfundet.”

MM

Torben K. Andersen | tka@mm.dk

Folkelig pessimisme

Kvaliteten af de offentlige velfærdsydelser er faldende, mener danskerne.

MM | Den tredje reform

Kvalitetsreformen kan blive regeringens hidtil vigtigste. Strukturreformen har fastlagt organiseringen af fremtidens velfærdssamfund. Velfærdssamfundet har lagt en bund under fremtidens finanser. Nu er tiden kommet til at se på selve indholdet i velfærdssamfundet.

Faldgruberne er mange, interessegrupperne uenige og offentligheden skeptisk.

Ugebrevet følger processen tæt. Op til hvert af regeringens debat-møder inddrager vi de centrale aktører og udforsker de forudsætninger, der kan gøre projektet til en succes.

Vi vil i løbet af foråret inddrage internationale erfaringer, kulegrave regeringens hidtidige meritter på området og analysere de udfordringer, der gør reformen nødvendig.